

AFRIKAANS HAARVLECHTEN

Lucas Denuwelaere i.o.v. Werkplaats immaterieel erfgoed - Afrikaans haarvlechten met Liliane Kasongo

In Afrikaanse gezinnen leren de vrouwen **de kunst van het haarvlechten** in familieverband. De technieken worden overgedragen van moeder op dochter. Ze zorgen voor elkaars haardos door het aanbrengen van sierlijke vlechten in het kroeshaar.

Voor mij is het niet anders. Mijn familie leerde mij de stiel in de DR Congo, waar ik opgroeide. Vandaag, in België, breng ik nog altijd vlechten aan bij mijn dochter, en zij wederom bij mij.

Al millennia lang

Reeds in het oudheid, duizenden jaren voor Christus, droegen de mensen gevlochten kapsels in alle sociale rangen van de maatschappij. Patronen van vlechten hadden een **betekenis**. Ze varieerden van regio tot regio. Aan het kapsel wist men waar de persoon vandaan kwam. De vlechten stonden symbool voor het behoren tot een specifieke clan of etnische groep, ze vertaalden een sociale status. Ze varieerden bij evenementen van het leven, zoals een overlijden of een huwelijk.

Afrikaanse vrouwen hebben altijd bijzonder veel waarde gehecht aan hun haardracht. In de 15de eeuw wilden slavenhandelaars echter de **identiteit** en de geografische origine van de slaven weggommen door hun haar te scheren, onder de smoes dat vlechten en kroeshaar niet proper zouden zijn. Op de velden brachten slaven echter opnieuw vlechten aan om er rijst of ander graan in te verstoppelen. Noodhulp om net een beetje meer te kunnen eten.

In **koloniale tijden** werd er neergekeken op kroeshaar. Ontkroezelen en gladstrijken was het motto, als teken van een betere integratie in de blanke maatschappij en om meer kansen te krijgen op de arbeidsmarkt.

Gelukkig hebben de jaren '70 en de Afrikaanse diaspora ervoor gezorgd dat de haarvlecht weer helemaal terug in de mode is geraakt, als **schoonheidssymbool**.

2 basisvlechtsoorten

In het Frans dragen de 2 basisvlechten verschillende namen, "**la tresse**" en "**la natte**". Bij de "tresse" wordt het kroeshaar op de hoofdhuid vastgeflochten. Voor de "natte" worden externe vlechten aan het hoofdhaar vastgeknoopt. Zo bungelen dunne haarstrengen langs het hoofd.

Een simpele "tresse" wordt in een 15-tal minuten aangebracht en blijft tot 2 weken mooi. Het vlechten van een "natte" duurt uren. Het is vaak een pijnlijk proces wegens het trekken aan het hoofdhaar. Het kan zelfs alopecia veroorzaken, kale plekken. Bij een kapper met een zachte

hand voel je echter weinig of geen pijn. Een “natte” blijft maanden mooi, mits goed onderhoud, shampooën, oliën en hydrateren.

Binnen een oneindigheid aan variaties dragen specifieke vlechtpatronen een naam

Wij vrouwen van Congolese origine spreken van de “**tresse balabala**”. In onze taal, het Lingala, betekent balabala een weg. De vlechten worden dan ook in eenvoudige platte rechte lijnen op de hoofdhuid aangebracht. Het is een zeer simpel patroon en het ziet er verzorgd uit. De balabala wordt vaak door de vrouwen gedragen tijdens een rouwperiode.

Bij de “**natte étoile**” wordt het haar in de vorm van een ster geborduurd om te eindigen bovenop het hoofd, los of in een knot.

En voor de Afrikaanse “**tige**” vermengen we draad met het kroeshaar om het in punten te laten uitspringen.

Wonderbaarlijke patronen hebben altijd bestaan

Doorheen de eeuwen hebben vindingrijke en begaafde Afrikaanse kapsters haarmodellen tot waar **kunstwerk** verheven. Bij uitzonderlijke gelegenheden horen gesofistikeerde vlechten. Nu ook nog. Inspiratie voor nieuwe patronen halen kapsters vandaag op internet.

In het verleden verzorgden de vrouwen hun vlechten met traditionele planten en artisanale oliën. Met de tijd is men meer chemische producten gaan gebruiken. Vandaag is er een tendens om weer voor natuurlijke **verzorgingsproducten** te kiezen.

Het **basismateriaal** is identiek gebleven. Je hebt een puntkam nodig, die eindigt zoals een metalen brochettestokje, om de lijnen op de hoofdhuid te trekken en een brede tandkam om lang of sterk gekroesd haar te ontwarren.

Het vlechten zelf evolueerde nauwelijks. Maar kapsters spelen nu veel met kleur. En ze maken meer en meer gebruik van externe vlechten, hetzij synthetisch of natuurlijk. Persoonlijk hou ik niet van dat aangekochte echte haar. Het komt uit landen zoals Brazilië of India, waar vrouwen hun haar knippen om een offer te brengen. Handelaars verzamelen en verwerken die haren om ze nadien in winkels aan een hele dure prijs te verkopen. Bij mij komt dit over als het stelen van een ziel.

Ik betreur ook dat de Afrikaanse vlechttechnieken niet zijn opgenomen in de Belgische klassieke kappersopleiding. Maar wat niet is, kan misschien nog komen?

Afrikaanse haarvlechten als uitstraling van identiteit

Je ziet steeds meer bekende **sterren** uit de showbizz pronken met vlechten. Het is mooi, trendy en straalt attitude uit. Meer dan ooit laten jong en oud hun haar vlechten. Ook de **jongens**. Een redelijk nieuw fenomeen.

Vlechten zijn een sterke **representatie** van « **négritude** » en van onze **kindertijd**. Ze zijn een krachtig symbool van de Afrikaanse cultuur die voortduurt door de tijden heen.

INZENDER

Liliane K

LOCATIE

Doorheen de hele wereld.

THEMA

Feesten, rituelen en sociale gebruiken
Ambacht, vakmanschap en techniek

TREFWOORD

#ritueel #sociaal gebruik #ambacht #techniek
#vakmanschap